

Sport en bewegen

Nooit eerder waren Sport, Bewegen, Welzijn en Gezondheid zo met elkaar verweven als nu. Sterker nog, deze onderwerpen kunnen na het uitbreken van en de impact van Corona op de maatschappij niet meer losgekoppeld worden van nieuwe uitdagingen waarmee iedere gemeente, en zeker ook Sittard-Geleen, geconfronteerd worden.

Waar sport en bewegen tot vrij recent nog vooral gezien werden als activiteiten die bijdroegen tot fysieke en mentale gezondheid, waardoor inwoners zich positief zouden kunnen ontwikkelen is het belang en de uitdaging momenteel veel groter.

In Nederland was sport al de grootste verbindende factor in de maatschappij in het kader van integratie, maar ook tussen de verschillende demografische doelgroepen. Op het sportveld is iedereen gelijk en kunnen sporters, met respect voor elkaars achtergrond, synergie creëren en begrip voor elkaars positie ontwikkelen.

Corona heeft een grote impact, op landelijk en lokaal niveau. Uit recent onderzoek van het RIVM Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu blijkt dat Corona ook invloed heeft op de toekomstige volksgezondheid. Zo zijn mensen die al roken nog meer gaan roken en neemt eenzaamheid toe. Dit heeft gevolgen voor het gezondheidsbeleid. De belangrijkste inzichten uit de Corona-inclusieve Volksgezondheidstoekomstverkenning voor gemeenten en GGD Gemeentelijke/gewestelijke gezondheidsdiensten zijn:

- Angst, somberheid en eenzaamheid nemen toe
het virus en de maatregelen hebben grote invloed op de mentale gezondheid. Angst, somberheid en eenzaamheid nemen toe. Dat geldt voor bijna iedereen, en voor jongeren en jongvolwassenen in het bijzonder.
- Roken en overgewicht nemen toe
door de coronacrisis zijn rokers gemiddeld meer gaan roken. Ook stijgt het aantal mensen met overgewicht.
- Zorg en ondersteuning voor zelfstandige thuiswonende ouderen is lastiger
voor hen is het lastiger om goede zorg en ondersteuning te ontvangen. Dit kan hun eenzaamheid nog verder vergroten.
- Grote gezondheidsverschillen
er zijn duidelijke en hardnekkige verschillen in gezondheid tussen bevolkingsgroepen. COVID-19 maakt dit nog zichtbaarder en versterkt deze verschillen. De crisis lijkt harder toe te slaan bij lager opgeleiden.
- Generatiekloof wordt groter
de generatiekloof is groter sinds de coronacrisis. De verwijdering tussen mensen in verschillende leeftijdsgroepen en levensfasen kunnen de solidariteit verder onder druk zetten.
- Meer druk op de gezonde leefomgeving
vanwege het virus en de maatregelen maken mensen vaker gebruik van de openbare ruimte in hun buurt. Denk aan thuiswerkers, scholieren en sporters. Dat vergroot de druk op de openbare ruimte.

Om tot goede oplossingen te komen voor deze problematiek is nauwe samenwerking op nationaal, regionaal en lokaal niveau absoluut noodzakelijk. Voor iedere gemeente geldt dat maatwerk nodig is, maar echte oplossingen zijn alleen haalbaar als deze passen binnen een overkoepelende aanpak, waarbij duidelijke kaders gecreëerd worden om ook in de gemeente Sittard-Geleen succesvol beleid te formuleren en uit te voeren.

Het '*Meer bewegen voor ouderen*' programma van de Stichting Ecsplora vinden wij uiterst belangrijk, met name voor senioren die niet meer in staat zijn om aan activiteiten van reguliere sportverenigingen deel te nemen. Stimulering van sportverenigingen om meer aandacht aan senioren te besteden is wenselijk.

SPA zou graag zien dat in de centra met regelmaat 'inloop-activiteiten' worden georganiseerd die senioren stimuleren om meer te bewegen. Dat hoeft niet alleen beperkt te worden tot '*Meer bewegen voor ouderen*' maar ook linedancing of andere dansvormen kunnen daarbij aan bod komen.

Op sportief gebied heeft de Provincie Limburg de afgelopen decennia een leidende, strategische rol naar zich toe getroffen en middels instanties als Topsport Limburg en Huis voor de Sport duidelijke prioriteiten gesteld; zeker waar het topsport betref. Waarbij aangetekend dat Topsport en Breedtesport niet los van elkaar gezien kunnen worden en afstemming tussen betrokken instanties cruciaal was c.q. is om tot het gewenste resultaat te komen.

Op provinciaal niveau werd bepaald dat wielrennen, triatlon en handbal strategische prioriteit zouden moeten hebben en dat dit ook op lokaal niveau doorgetrokken zou moeten worden. Voetbal had geen plaats in de sportieve visie van de Provincie, terwijl juist voetbal de populairste sporttak is en Limburg vier professionele BVO's heeft waarvan drie in Zuid-Limburg (Fortuna, Roda, MVV).

Als onderdeel van de uitvoering van deze strategie is de Sportzone Limburg gecreëerd, met de aanleg van het Tom Dumoulin Bike Park (TDBP), infrastructuur om wielersport te faciliteren, als belangrijkste investering. De gemeenten Sittard-Geleen en Beek werden nationaal beschouwd als centrum van handbaltalent en de thuishaven van drie roemrijke handbalclubs met een rijk verleden en brede achterban. In het kader van "topsportbeleid" zijn de desbetreffende drie clubs gefuseerd en 'verplicht' naar de sporthal in de Sportzone verhuisd. Na enkele jaren werd duidelijk dat de fusieclub een groot deel van de lokale achterban verloren had en financieel niet in staat bleek om de kosten van de ultramoderne hal te betalen. Het gevoerde beleid bleek contraproductief.

Wielersport. De gemeente Sittard-Geleen mag zich verheugen met drie wielersportlocaties. Dat wil zeggen drie plekken met infrastructuur om fietsen c.q. wielrennen te promoten, waarbij het TDBP een centrale rol zou moeten vervullen in het kader van zowel jeugd, breedte- alsook topsport. De Provincie investeerde enkele jaren fors in wielerevenementen, waaronder de Hammer Series, waardoor de locatie zelf inmiddels wel enige naambekendheid heeft opgebouwd. Er werd echter geen oplossing gevonden om deze dure infrastructuur te exploiteren en/of een rol te geven binnen een overkoepelende wielersportstrategie waardoor de gemeente op dit moment drie wielersportlocaties heeft zonder overkoepelende strategie en uitbaters die niet in staat blijken om hun activiteiten op elkaar af te stemmen.

De vestiging van een NTC zijdens de Nederlandse Triatlon Bond heeft in eerste instantie wel tot enig succes geleid en ook enkele talenten opgeleverd; ook uit de directe omgeving. Echter, door een schandaal omtrent fysieke en mentale verwaarlozing of mishandeling, machtsmisbruik door coaches en begeleiders in de top van het Nederlandse triatlonwereld is de kans groot dat iedere progressie in de afgelopen jaar definitief teniet gedaan is.

Het bleek de afgelopen jaren uiterst moeilijk om bedrijven naar de Sportzone te halen. Eind 2021 bleek dat Intersport, dat ter overbrugging vijf jaar naar Gardenz mocht, geen heil zag om zich in de Sportzone te vestigen.

SPA kan de Sportzone niet anders dan als een mislukt project kwalificeren dat de gemeente en de provincie veel geld heeft gekost en nog zal kosten. Duidelijk is dat de locatie excentrisch is voor zowel Sittard als Geleen en ook voor de kleine kernen in plaats van als sportcentrum van de gemeente en de regio te fungeren. Er zal gekeken moeten worden hoe de kosten beperkt kunnen worden en of er een nuttige invulling kan worden gegeven aan het terrein.

Decennialang heeft de Provincie het sportbeleid strategisch vorm gegeven en getracht om een brug te slaan met de breedtesport. Concreet: na jarenlang vruchteloos onderhandelen om Topsport Limburg en Huis voor de Sport beter samen te laten werken, heeft de Provincie besloten om beide instanties onder te brengen bij een overkoepelende stichting: Team Limburg Sport. Helaas is deze stap niet gelukt, met als gevolg dat eerst de Stichting Topsport Limburg failliet verklaard werd en Team Limburg inmiddels ook begraven lijkt. De strategische rol die de Provincie naar zich toe trok faalde volledig en vooral gemeente Sittard-Geleen is hiervan slachtoffer omdat nu lokaal invulling gegeven moet worden aan een regionaal mislukte strategie en daarbij behorende investeringen. Een serieuze uitdaging.

Fitness faciliteiten in de gemeente worden vooral door particuliere partijen aangeboden en tot op heden is de gemeente niet actief betrokken geweest om te bekijken hoe deze infrastructuur en faciliteiten ingepast kunnen worden bij een totaal sport en beweegaanbod.

In 2017 heeft een onderzoek plaatsgevonden naar de toekomst- van de schaats- en zwemvoorzieningen. Renovatie van de drie zwembaden of bouw van een centrale voorziening in de Sportzone bleken erg duur. Vernieuwbouw van Glanerbrook was het minst duur. Daarop besloot de raad tot sluiting van de zwembaden De Nieuwe Hateboer en Het Anker en tot verbouwing van Glanerbrook waarbij de 400 m ijsbaan en de wielersportbaan zouden verdwijnen. SPA heeft bij haar toetreding tot de coalitie bedongen dat de wielersportbaan behouden blijft en de ijsbaan open blijft totdat er gebouwd wordt. SPA wilde doelgroepzwemmen op de andere locaties behouden en bekijken of het mogelijk is De Nieuwe Hateboer open te houden in combinatie met externe ontwikkeling en financiering. Bij het vervolgonderzoek uit 2020 bleek behoud van de ijsbaan en de wielersportbaan mogelijk terwijl het benodigde 50 m bad voor wedstrijdzwemmen kan worden ingepast. Inmiddels

wilden meerdere partijen doelgroepzwemmen in de beide andere baden behouden en bleek er ook externe interesse voor een economische ontwikkeling die het wellicht mogelijk maakt om zwemmen in Sittard te behouden. De nadelen die aan deze ontwikkeling zitten zijn voor veel omwonenden aanleiding om die ontwikkeling te willen tegenhouden. Zonder draagvlak onder de bevolking zal SPA een dergelijke ontwikkeling niet steunen ook al is de consequentie dat De Nieuwe Hateboer dan moet sluiten.

Inmiddels is gebleken dat er weinig animo is in de markt voor de circa € 45 miljoen kostende verbouwing van Glanerbrook en besloot de raad eind 2021 om vanaf 2025 circa € 5 miljoen vrij te maken voor herinrichting van het Burgermeester Damenpark nadat de verbouwing van Glanerbrook voltooid is.

Met een vernieuwd Glanerbrook worden schaatsen (ijshockey, langebaan), wielrennen, zwemmen (recreatief en wedstrijdzwemmen), binnensporten (o.a. handbal, zaalvoetbal) zeer goed bediend waardoor naast breedtesport ook talentontwikkeling mogelijk wordt. Het aantal bezoekers (circa 270000 in 2019) zal nog flink toenemen. SPA is van mening dat de gemeente structureel geld moet stoppen in een voorziening voor grootschalige en voorzienbare investeringen in accommodaties. Dat is niet gebeurd waardoor de uitgaven nu zwaar op de begroting drukken. SPA wil dit beter aanpakken teneinde vergelijkbare problemen voor de toekomst te vermijden.

Buitenactiviteiten gebeuren vooral in de natuur en gedurende de Corona periode hebben veel inwoners dankbaar gebruik gemaakt van deze natuur om de conditie op peil te houden. Waar dit in het verleden nauwelijks een probleem was, komen nu steeds vaker problemen aan het licht: om een beter en breder aanbod te creëren dreigen conflicten in het kader van natuurbehoud. Dit versterkt de noodzaak om de leefomgeving te verbeteren met meer natuur en bosgebieden.

Vlak voor de uitbraak van Corona, heeft het Ministerie van VWS een Nationaal Sportakkoord ontwikkeld, dat voortborduurde op eerder uitgestippeld beleid:

- Inclusief sporten en bewegen: het toegankelijk maken van de sport voor iedereen ongeacht zijn of haar omstandigheden;
- Duurzame infrastructuur overal waar mensen sporten en bewegen moeten de voorzieningen op orde zijn;
- Vitale aanbieders van sport klaar maken voor de toekomst. Inspelen op ontwikkelingen.
- Positieve sportcultuur. Plezier in sport als fundament voor een leven lang sportstimuleren.
- Vaardig in bewegen: beweegnorm voor kinderen en motorische vaardigheden verbeteren;
- Topsport die inspireert !

De uitbraak van Corona en de impact op de maatschappij is enorm gebleken. Sporten in teamverband bleek lange tijd niet haalbaar, zwembaden werden gesloten en ook fitnesscentra waren plotseling geen optie meer. Individueel en/of in zeer beperkte groepen buiten samen sporten is de standaard geworden en dat heeft ertoe geleid dat mensen minder zijn gaan sporten en bewegen, sportclubs en fitnesscentra in de problemen gekomen zijn.

De psychische druk mag en kan niet onderschat worden na twee jaren van pandemie: depressie, toename roken en enorme toename van overgewicht bij alle generaties, ongeacht demografische verschillen. Dit brengt ons tot een situatie waarbij contineren van eerder uitgestippeld beleid in het kader van Sport, Bewegen, Welzijn en Gezondheid grotendeels irrelevant is geworden voor de korte- en middellange termijn.

Waar een reisafstand van 12 minuten tot een geschikte sportlocatie een acceptabele norm was, is deze nu voor een groot deel van onze inwoners onacceptabel. Deels door vergrijzing en verminderde mobiliteit, maar ook omdat de focus van de sporter verschoven is van georganiseerd en/of in teamverband naar individueel of in zeer kleine groep. Of de focus terug verschuift nadat de beperkingen opgelegd vanwege Corona zijn opgeheven naar georganiseerd en/of in teamverband sporten is twijfelachtig.

Gezien de diversiteit van behoefte, demografische verschillen, financiële draagkracht en toch ook in veel gevallen de precare situatie bij:

- Sportclubs;
- Openbare sportfaciliteiten;
- Particuliere aanbieders van sportfaciliteiten;
- Beperkte capaciteit bij fysiotherapeuten, voor zover betaalbaar en onderdeel zorg;
- Overkoepelende organisaties als Team Limburg en Huis voor de Sport;

is de uitdaging om tot een effectief, efficiënt en betaalbaar beleid te komen groter dan ooit.

Concept overzicht van aandachtspunten, waarbij het duidelijk is dat hier een selectie gemaakt moet worden, omdat het onmogelijk is om alle punten van aandacht c.q. mogelijke oplossing in dit stuk te beschrijven:

- Per demografische doelgroep (inwoners) bekijken waar de prioriteit ligt;
 - Aanbod op basis van leeftijd en/of etnische achtergrond;
 - Behoeft in kaart brengen om gezamenlijk activiteiten te ondernemen, doch niet in clubverband. Voorbeeld: mensen die regelmatig wandelen, maar dat ook graag zouden doen met andere wandelaars;
 - Welke tools kunnen ingezet worden om dit soort activiteiten te faciliteren. Denk hierbij aan reeds bestaande apps waar mensen geheel gratis en vrijblijvend contact kunnen leggen met gelijkgezinden en soortgelijke doelstelling;
- Inventarisatie per wijk:
 - welke faciliteiten zijn beschikbaar op acceptabele reisafstand;
 - actief inzetten om mensen in de wijk aan te zetten tot sporten en/of activiteiten die tot een hoger welzijnsgevoel leiden;
- Indien blijkt dat te lange reistijd een belemmerende factor is overwegen wat een duurzame oplossing zou kunnen zijn;
- Terdege afweging van ratio Kosten investering faciliteiten per gebruiker, waarbij idealiter op voorhand een keuze gemaakt zou moeten worden voor faciliteiten die gewoon onmisbaar zijn binnen de Gemeente en niet op een andere wijze vervangen kunnen worden;
- Topsport. Dit is niet meteen het terrein van de Gemeente Sittard-Geleen, doch ligt eerder op het pad van de Provincie. Echter, de Provincie heeft zwaar geïnvesteerd in de Sportzone Limburg en het TDBP en ook altijd de overall strategie m.b.t. Topsport en in het verlengde ervan Breedtesport bepaald. Sterker nog: De Provincie heeft tot op heden altijd aangegeven dat zij hier het kader voor de lokale overheden zouden bepalen en desgewenst faciliteren en dus ligt het voor de hand om opheldering te vragen en krijgen wat de status is van Team Topsport Limburg. Mocht blijken dat deze instantie niet naar behoren functioneert, op welke wijze partijen in goed overleg tot een concrete, werkbare invulling komen.

SPA wil dat het beleid rond sport- en bewegen gronden wordt doorgelicht en geactualiseerd rekening houdend met de ontwikkelingen van de laatste jaren.